

'Schelpenpracht' - over Adri Verburg en zijn schelpenstillevens

Huib Zuidervaart [wetenschapshistoricus, Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis; huib.zuidervaart@huygens.knaw.nl]

Begin 2019 was in Het Natuurhistorisch de tentoonstelling 'Schelpenpracht - stillevens van Adri Verburg' te zien, bestaande uit fotografische schelpenstillevens gemaakt door Adri Verburg (1941). Hij maakt verbijsterend gedetailleerde fotografische stillevens die eruitzien als schilderijen uit de zeventiende eeuw. Het brengt je als beschouwer regelmatig in verwarring: is dit werkelijk hedendaags? Om wat meer van de achtergronden van deze werken en de schepper van al dat fraais te weten te komen zocht Huib Zuidervaart Adri op in zijn atelier in Middelburg.

Hoe ben je aan je fascinatie voor stillevens gekomen?

'Dat is eenvoudigweg een samenloop van zo ongeveer alles wat ik in mijn leven heb gedaan. Het is als het ware een condensatie van mijn werkomgeving: die bestond uit fotografie, boeken, instrumenten, musea en schilderijen. Als zeventienjarige ben ik ooit begonnen als creatief fotograaf. Ik was ook al vroeg (1958) lid van de NFK, de Nederlandse Fotografen Kunstkring, en kwam zo in contact met musea. Dan ben je al snel in contact met schilderijen, waaronder de klassieke geschilderde stillevens.'

Hoe is je carrière verder verlopen?

'In 1960 ben ik begonnen met kleurenfotografie, dat was toen nog best nieuw. In Nederland was daar geen grote markt voor. In 1964 ben ik naar Parijs gegaan, daar was er meer vraag naar hoogwaardige kleurenfoto's, met name in de publiciteit. Ik hield me toen vooral bezig met de technische kant van de kleurenfotografie en speciaal het Dye-transfer procédé, iets wat je *Photoshop avant la lettre* zou kunnen noemen: een methode waarmee je kleurafdrukken van hoge kwaliteit kunt maken en manipuleren. Dat is tegenwoordig niet zo moeilijk, maar in de tijd van de 'natte fotografie' was dat technisch best een opgave. Voor de autofabrikant Citroën kon je bijvoorbeeld uitgaande van een opname dezelfde auto in zeven in de toekomst leverbare kleuren weergeven. Mijn bedrijf Colortrans Paris was toen het eerste laboratorium in Frankrijk dat deze Dye-transfer kleurenafdrukken maakte. In 1974 stortte de reclamewereld echter in als gevolg van de toen losgebarsten oliecrisis. Ik had

▲ Schelpenpracht, met onder andere *Charonia tritonis*, *Nautilus pompilius* en *Turbo imperialis*. (Adri Verburg)

ondertussen meer dan genoeg gekregen van de reclamewereld. Het gaat me daar te veel om de spreekwoordelijke 'kleren van de keizer'. Ik had meer affiniteit met inhoud en dat vond ik in de fotohistorie en in mijn gespecialiseerd antiquariaat op het gebied van wetenschappelijke boeken en instrumenten.'

Was dat antiquariaat ook in Parijs?

'Alleen de eerste jaren. We zijn in 1979 teruggekomen naar Nederland. De kinderen werden groter en we wilden ze graag in Nederland hun middelbare school laten volgen. Middelburg was nog relatief dicht bij Frankrijk en die stad deed me denken aan mijn geboorteplaats Den Haag. Net als Den Haag is Middelburg een ambtenarenstad: rustig en toch vol. Hier in Nederland deden mijn vrouw en ik ook

veel antiekbeurzen. In die tijd ben ik erg gefascineerd geraakt door de vroegere curiositeitenkabinetten, een fenomeen dat ze in het Duits zo mooi weergeven met de term 'Kunst- und Wunderkammer'.'

Je bent nadien toch weer in de fotografie terecht gekomen, maar nu werkend voor musea. Hoe is dat zo gekomen?

'In Frankrijk had ik al wat werk gedaan voor het museum Arts et Métiers en de Bibliothèque National. Door mijn achtergrond als fotograaf heb ik me toen ook verdiept in de vroege geschiedenis van de fotografie en de diverse technieken die in die beginjaren zijn gebruikt. Met deze gecombineerde kennis kon ik deze Franse instituten helpen bij restauratieprojecten met betrekking tot vroege foto's in hun collectie.'

▲ Schelpenstillvenen met onder andere *Strombus pugilis*, *Drupa rubusidaeus*, *Clanulus puniceus*, *Architectonica perspectiva* en *Terebratalia transversa*. (Adri Verburg)

Je hebt in België veel gedaan aan het Rubensproject, hoe is dat zo gekomen?

'Bij het RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis in Den Haag ontmoette ik een paar mensen van het Rubenianum in Antwerpen tijdens een workshop over infraroodfotografie. Dat klikte, inmiddels heb ik in Europa een groot aantal schilderijen van Rubens gedocumenteerd; dat wil zeggen in honderden detailfoto's vastgelegd, in gewoon licht, infrarood licht en in het röntgenspectrum. Ik heb daar zelf apparatuur voor aangepast, die ik ook voor mijn stilleven gebruik om beelden met hoge resolutie te maken. Bijvoorbeeld een camera die een serie opnames maakt die uiteindelijk tot een foto van hoge resolutie worden samengevoegd, zodat geen enkel detail je ontgaat. Op deze manier kom je heel veel te weten over de technische kant van de schilderijen. Je ziet de structuur, en indien aanwezig ook ondertekening. Aldus heb ik mijn fotografische, historische en esthetische belangstelling mooi weten te combineren.'

Nu de schelpenstillvenen, hoe is dat project tot stand gekomen?

'Mijn vrouw en ik zijn een jaar of tien geleden begonnen met het verzamelen van exotische schelpen. In de Elzas was er een grote beurs waar we toevallig terecht kwamen. Daarna hebben we veel bijeengebracht via rommelmarkten, maar ook via een gespecialiseerde schelpenbeurs in Antwerpen waar veel op dit gebied is te krijgen. Op de zeventiende-eeuwse stille-

vens staan ook veel schelpen en zo ben ik ze op een vergelijkbaar esthetische manier gaan fotograferen. Ik ben dus duidelijk door die oude schilderijen geïnspireerd, zonder dat ik probeer ze te kopiëren, maar door het gebruik van detailweergave, evenwichtige compositie en lichtval ontstaat er een verband. Overigens beperk ik mij niet alleen tot schelpenstillvenen. Die zijn immers slechts een onderdeel van het algemene genre van de stillevenen. Met als inspiratie mijn collectie 'Kunstkamerobjecten' die ik in de loop der tijd bij elkaar heb gebracht maak ik net als de vroegere schilders ook banketjes, *trompe l'oeil* en vanitas-stillevenen met een breed palet aan voorwerpen, die ik soms - wanneer nodig - wat manipuleer. De vanitas-stillevenen zijn gebaseerd op het aloude motto '*Memento mori*', ofwel 'Gedenk te sterven'. Over de oorsprong van dat genre zijn boeken vol geschreven. Het Nederlandse stilleven heeft wat mij betreft veel te maken met het calvinisme. Het thema verbeeldt een prachtig esthetisch geheel van allerlei dingen die je niet mag.'

Hoe lang ben je bezig met een foto?

'Dat loopt enorm uiteen. Soms een uur, maar het kan ook wel een hele dag vergen. Ik gebruik daarbij vergelijkbare technieken als bij het Rubensproject. Iedere foto bestaat uit een aantal beelden die met elkaar één beeld vormen. Daardoor hebben mijn opnames een hele hoge resolutie die zorgt voor een scherpe weergave. Ik gebruik hier hetzelfde door mij aangepaste apparaat dat ik benut

bij mijn kunsthistorisch onderzoek. Bij de opbouw van een stilleven is het naast een evenwichtige compositie van belang dat je het licht goed beheerst. Dat is in eerste instantie heel goed kijken hoe het daglicht werkt. Zoals de zon één lichtbron is gebruik ik ook maar één lamp en laat het licht via verschillende schermen reflecteren tot een harmonieus geheel.'

Gebruik je daarbij speciale software?

'Nee hoor, enkel de reguliere Photoshop, en meestal zonder het beeld te manipuleren, alhoewel ik soms een vlinder of insect aan het beeld toevoeg.'

Heeft het afdrukken nog iets speciaals?

'Jazeker. Mijn prints worden gemaakt op hoogwaardig *pure cotton* papier met acht kleuren *ultra chrome* gepigmenteerde inkt. Hierdoor zijn de kleuren zowel verfijnd als goed bestand tegen verkleuring. Overigens print ik van mijn stillevenen een zeer beperkte oplage van hooguit vijf stuks.'

Hoe beschouw je je eigen werk? Als kunst?

'Nee, niet primair. Ik oefen vooral een ambacht uit. Ik vind het leuk dat al mijn kennis en ervaring in deze foto's tot uiting komt.' ◀

Zie voor meer informatie over Adri Verburg en zijn fotografie: www.adriverburgphotography.com.